Sample Paper :2011
Class X
Subject : Gujarati

Section : C : Grammar (15 Marks)

- *આ સેમ્પલ પેપરમાં ફકત વ્યાકરણ વિભાગના જ પ્રશ્નોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.*
- *સી.બી.એસ.ઈ.ની પેપર પેટર્ન પ્રમાણે વ્યાકરણ વિભાગના એકેય પ્રશ્નમાં વિકલ્પ આપવામાં આવનાર નથી.*
- *પ્રશ્ન નં ૪(ક)ના પ્રશ્નોની સાથે સાથે હેલ્પ લાઈન પણ આપવામાં આવી છે.*
- *આ સેમ્પલ પેપરના બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ સાથેનું પેપર (Sowled Question Paper) મેળવવા માટે છેલ્લા પાના પર આપવામાં આવેલ ફોન નંબર કે સરનામા પર સંપર્ક કરવો. આ Sowled Question Paper પેપરમાં સહેલી રીતે જવાબો આપવામાં આવેલા છે.* *–દિદાર હેમાણી(પંચગની)*

પ્રશ્ન :૪(અ) નીચેના રૂઢિપ્રયોગોના અર્થ લખી વાકયમાં પ્રયોગ કરો. ૦૩

[1] ગૂંચ ઉકેલવી

[2] ભાળ હળવો કરવો

[3] ખપ પડવો

[4] મસલત કરવી

[5] ગદ્ધામજૂરી કરવી

[6] ઓછું આવવું

[7] રોષે ભરાવું

[8] ટીકીટીકીને જોવું

[9] નાકલીટી ખેંચાવી

[10] ભોંઠા પડવું

[11] ભવાં ચડી જવાં

[12] ઘણી ગોળીનાં પાણી પીવાં

[13] મોકળા મને વાત કરવી

[14] પ્રકાશ પાડવો

[15] આળસ ખંખેરવી

[16] જીવની જેમ જાળવવું

[17] ઓછા – ઓછા થઈ જવું

[18] મોંમા પાણી આવવું

[19] અખાડા કરવા

[20] નાકે દમ આવવો

[21] ધૂળ કાઢી નાખવી

[22] હોઠ કરડવા

[23] નાક કાઢવું

[24] મોં ઉતરી જવું

[25] માથું મારવું

[26] ઈડરિયો ગઢ જીતવો

[27] એકના બે ન થવું

(બ) નીચેના વાકયો સુધારીને લખો. **૦૩**

[1] કબાટથી કપડાં રાખ્યા છે.

[2] કાલેલકર મહારાષ્ટ્રના લેખક હતું.

[3] વાર્ષિક પરીક્ષામાં એંશી ટકાને અક્ષય આવશે.

[4] મારી ગાડીની માંથી ઉતરો.

[5] કોનું માથું દુઃખનું છે ?

[6] તેને વાંચવાનું ગમતું નથી છે.

[7] તે અહીં આવી શકયો ન હતી.

[8] તું ત્યાં આવી શકાશે અને બોલી શકાશે ?

[9] મેં તમારી વાત આંભવી.

[10] બિલાડી બાગ રમે છે.

[11] છોકરાએ પુસ્તકને ફાડી નાંખી પછી નીચે ફેંકીને આવી.

[12] આકાશમાંથી ઘનઘોર વાદળાં છવાયાં છે.

[13] મારો ખમીસ મૂકી દે.

[14] મારો નામ હિમ્મ્તલાલ છે.

[15] બાળકો ક્રિકેટ રમતાં છે.

[16] બગીચાથી પતંગિયા ઊડાઊડ કરે છે.

[17] પુસ્તકવિક્રેતાથી મે ઓર્ડર લખ્યો છે.

[18] તે કુહાડીમાં લાકડાં કાપે છે.

[19] રામના પુત્રનું નામ લવ – કુશ હતું.

[20] આ સોફાની કવર ફાટી ગઈ છે.

[21] આકાશમાંથી તારા ઝબૂકવા લાગ્યા.

[22] તારો પાર્સલ આવી ગયો છે.

[23] કાબરીના એક રૂવાડાય ફરકયા નહિ.

[24] હાથી લાલ આંખો વડે નગરજનો નિહાળી રહ્યા હતા.

[25] મારૂં નામ તો છાપા ચડયું જ હતું.

[26] આ બધું હિંસાના લક્ષણ છે.

[27] ઝાડમાંથી ફૂલ ખરી પડયું.

[28] દરવાજાથી તાળું મારી દેજો.

[29] રસોડા પર ચાર બારી છે.

[30] પંખી આકાશથી ઊડતું હતું.

[31] કબાટનું પેટી મૂકી દે.

[32] મીરાંની પ્રભુનું નામ કૃષ્ણ હતું.

[33] શ્રીકૃષ્ણ સુદામાનું મિત્ર હતા.

[34] પુલ ઉપર બસ પડી ગઈ.

[35] ઝાડની નીચે વાંદરો ચડી ગયો.

[36] ગુજરાતીની પેપર તો બહુ અઘરું હતી.

[37] મીરાં આવતો હતો.

[38] વિનોદે રમત રમતું હતું.

[39] નીચેના વાકયોની કાળ બદલાવો.

[40] તું મને બહુ ગમતો છે.

[41] રામનું પત્નીના નામ સીતા હતું.

[42] આ કુવામાંથી પાણી નથી.

[43] આ શાક ચાકુમાં સુધારી નાંખો.

[44] દોરીમાં હાથ – પગ બાંધી લો.

[45] મારી ગાય ઘણો દૂધ આપે છે.

[46] વિદ્યાર્થીઓ અશાંત હતું.

[47] હું રવિવારે કયાંક જતો છું.

[48] પૂનમની રાત્રે સૂરજ પ્રકાશે છે.

[49] પુસ્તકો ટેબલ નીચે મૂકી દો.

[50] તારો પિતાજીનું નામ શું છે ?

[51] મેં ખુરશીઓ ગોઠવી દીધું છે.

[52] ન્યુટનથી ઝાડ પરથી ફળ નીચે પડતાં જોયું.

[53] રાજા ભોજ બહુ સારું રાજા હતો.

[54] કુવાથી હોય તો હવાડામાં આવે.

[55] ગીરના જંગલમાં ઘણી સિંહો મૃત્યુ પામી છે.

[56] તેની દુષ્ટતાનું હદ નથી રહી.

[57] આજના સ્ત્રીઓ પુરૂષ – સમોવડી હોય છે.

[58] અમરતકાકી મંગુના નાતમાં ભળી ગયું.

[59] ધીરજલાલથી ધીરજ ગુમાવી.

[60] મારું ચપ્પલ ખોવાઈ ગયાં છે.

[61] થાળીમાંથી લાડુંની ઉપાડી લો.

[62] હવામાં ઝાડ – પાન હલી ઊઠી.

[63] મીરાંની કૃષ્ણભકત હતી.

[64] કૃષ્ણને મીરાંને દર્શન આપી.

[65] સુરેશ તમે કેમ રોજ મોડે આવું છો ?

[66] મનોજ કુંડુંને રંગે કરે છે.

[67] હું તો રોજ આવતો છું.

[68] તમોને હુંએ શું કહેવું ?

[69] તળાવના પાળે ઘણાં પક્ષી હોઈ છે.

[70] શિક્ષકે મને તમાચો માર્યુ.

[71] કાગડો ભસે છે, કૂતરો કા – કા કરે છે.

(ક) **કૌંસમાં આપેલ સૂચના મુજબ જવાબ લખો.** ૦૯

[1]

૧.સચિન સારો ખેલાડી છે. (ઉદ્ગાર વાકય બનાવો)

૨.હું તમને તકલીફ આપવા ઈચ્છતો નથી.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૩.કોઈ કાલે અહિ આવશે નહિ.(પ્રશ્નવાકય બનાવો)

૪.તે અહિ કાલે આવ્યો હતો.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

૫.ગાંડી કુસુમ કેવી ડાહી થઈ ગઈ ?(વિધાન વાકય બનાવો)

૬.પીળું એટલું સોનું નથી હોતું.(સમાનાર્થી વાકય બનાવો)

૭.શ્રૃતિ ખરેખર તકદીરવાળી હતી.(ઉદ્ગાર વાકય બનાવો)

૮.વરસાદ ન પડે તો અનાજ પાકે નહિ.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૯.તેણે બધા જવાબો સાચા લખ્યા છે.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

[2]

૧.ક્રિકેટની રમત ધનવાનોની ગુલામ બની ગઈ છે.(ઉદ્ગાર વાકય બનાવો)

૨.મને તારી જરાય ચિંતા નથી.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૩.કાલે વિભાનો જન્મદિવસ છે.(પ્રશ્નવાકય બનાવો)

૪.હું ઈચ્છું છું કે તું સાચો હોય.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

૫.જુઓ તો, કેવા સુંદર ફૂલો ખીલ્યા છે !(વિધાન વાકય બનાવો)

૬.આજથી પરીક્ષાના શ્રીગણેશ મંડાયા.(સમાનાર્થી વાકય બનાવો)

૭.આપણે આજે ઘણું કામ કર્યુ.(ઉદ્ગાર વાકય બનાવો)

૮.ગાજયા મેહ વરસે નહિ.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૯.હું સાવ સાચું કહું છું.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

[3]

૧.હવે મને પરીક્ષાનો ડર નથી રહ્યો.(ઉદ્ગાર વાકય બનાવો)

૨.કઠોર માણસોના મનમાં લાગણી હોતી નથી.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૩.કુદરત રૂઠે ત્યારે બધાંય લાચાર બની જાય છે.(પ્રશ્નવાકય બનાવો)

૪.રમા તદન સાચું કહે છે.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

૫.આ જમાનામાં સાચા સંતો કેવા દુર્લભ છે ?(વિધાન વાકય બનાવો)

૬.તેની કાયા સોનલવર્ણી છે.(સમાનાર્થી વાકય બનાવો)

૭.રમત ઘણી સહેલી અને મઝાની હતી.(ઉદ્ગાર વાકય બનાવો)

૮.યુધિષ્ઠિર જૂઠું બોલે જ નહિ.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૯.આપણે ઘણા વિષયમાં અજ્ઞાન હોઈએ છીએ.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

[4]

૧.સૂર્યાસ્તનું દશ્ય ખૂબ જ સુંદર હતું.(ઉદ્ગાર વાકય બનાવો)

૨.પુસ્તકોનો અનાદર કરશો નહિ.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૩.આંબામાં છુપાયેલી કોયલ ટહુકે છે.(પ્રશ્નવાકય બનાવો)

૪.ભારતની લોકશાહી ભયમાં છે.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

૫.વિશ્વયુદ્ધમાં અહિંસાનું શું પ્રયોજન !(વિધાન વાકય બનાવો)

૬.સુગંધી પુષ્પોની સેજ રચાઈ છે.(સમાનાર્થી વાકય બનાવો)

૭.મહેશને અનેક મિત્રો હતા.(ઉદ્ગાર વાકય બનાવો)

૮.વાંચવા માટે ઉજાગરો કરવો યોગ્ય નથી.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૯.ભારતની આર્થિક સમસ્યાઓ ગંભીર છે.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

[5]

૧.કાશીમાને કાબરી પર ખૂબ જ લાગણી હતી.(ઉદ્ગાર વાકય બનાવો)

૨.તેને ચિંતા થતી નથી.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૩.આ સાંભળ્યા પછી કોઈ સૂઈ શકે નહિ.(પ્રશ્નવાકય બનાવો)

૪.તેનું ગણિતનું કામ અધૂરું છે.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

૫.કૂતરું કંઈ દૂધ દેવાનું છે ?(વિધાન વાકય બનાવો)

૬.માને દુઃખી જોઈ દીકરીનું હૈયું ભરાઈ આવ્યુ.(સમાનાર્થી વાકય બનાવો)

૭.તડકામાં કૂમળા ફૂલો પણ ખીલે છે.(ઉદ્ગાર વાકય બનાવો)

૮.બેલ પડવાને વધારે વાર નહોતી.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૯.મારે ખરેખર જીવવું છે.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

[6]

૧.બાપુના કામ માટે બા ગર્વ લેતી હતી.(ઉદ્ગાર વાકય બનાવો)

૨.આના કરતા તો જુવાની ન હોય તો સારૂ.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૩.કુદરત આગળ બધાય લાચાર છે.(પ્રશ્નવાકય બનાવો)

૪.ગગીફૂઈ બેચેની અનુભવતાં હતાં.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

૫.શાહી વિના તે લખાય કયાંથી ?(વિધાન વાકય બનાવો)

૬.માધવ કયાંય નથી મધૂવનમાં.(સમાનાર્થી વાકય બનાવો)

૭.બે શોખીન જુવાન ફરવા નીકળ્યા.(ઉદ્‌ગાર વાકય બનાવો)

૮.પતી – પત્નીએ આળસમાં જવાબ આપ્યો નહિ.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૯.દરિયાપીર ગાંડો થયો છે.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

[7]

૧.આકાશ ગમગીન દેખાય છે.(ઉદ્‌ગાર વાકય બનાવો)

૨.હું ખોટુ કહેતો જ નથી.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૩.અમેરિકામાં મંદીનું મોજું ફરી વળ્યું છે.(પ્રશ્નવાકય બનાવો)

૪.કમુની વાત સાચી છે.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

૫.દવાખાનાવાળાને શી લાગણી હોય ?(વિધાન વાકય બનાવો)

૬.બધા જ પક્ષીઓ માટે મારૂ ઉપવન ખલું છે.(સમાનાર્થી વાકય બનાવો)

૭.એના હૃદયમાં ઘણાં અરમાન હતા.(ઉદ્‌ગાર વાકય બનાવો)

૮.આ ખોખોની રમતમાં હું હારી ગયો છું.(હકારાત્મક વાકય બનાવો)

૯.કાબરી જીવતી નથી.(નકારાત્મક વાકય બનાવો)

....

Help line :

(૧)ઉદ્‌ગાર વાકય

- *કેવું, કેટલું, શું, જેવા શબ્દોનો ઉપયોગ કરીને ઉદ્‌ગાર વાકય બનાવી શકાય.*
  ૧. ખૂબ જ નવાઈની વાત છે.
  જ. કેવી નવાઈની વાત !
  ૨.તારા માથામાં ખૂબ જ ધૂળ ભરેલી છે.
  જ. તારા માથામાં કેટલી ધૂળ ભરેલી છે !
  ૩. તેનો ફીગર સારો છે.
  જ. શું તેનો ફીગર !
- *વાકયના અંતે ફકત એક્સલેમેટરી માર્ક મૂકીને ઉદ્‌ગાર વાકય બનાવી શકાય.*
  ૧.એ બધુ જ ખાય છે.
  જ.એ બધુ જ ખાય છે !
  ૨.તમારે પરણવું છે.
  જ.તમારે પરણવું છે !

(૨)હકારાત્મક વાકય/ હકાર વાકય/વિધિવાકય

- *"નથી"ની જગ્યાએ "છે".."છુ"..."છીએ".."છો"*
  ૧.વરસાદ પડતો નથી.
  જ. વરસાદ પડે છે
  ૨.હું જવાનો નથી
  જ.હું જવાનો છું.
  ૩. અમે હિંદુ નથી.
  જ. અમે હિંદુ છીએ.

૪.તમે બહુ બોલતા નથી.
જ.તમે બહુ બોલો છો.

<u>આ વાકયને પણ ધ્યાનમાં રાખો.</u>

૫.ના, મારે નથી ભણવું
જ. હા, મારે ભણવું છે.

- "નહિ", "ન", "મા" કાઢી નાખવા

૧.ગીતા બોલી નહિ.
જ.ગીતા બોલી.
૨. હું કાલે ત્યાં આવીશ નહિ.
જ. હું કાલે ત્યાં આવીશ.
૩.વાત ન કર.
જ.વાત કર.
૪. અવાજ કરો મા.
જ. અવાજ કરો.

(૩)પ્રશ્નવાકય/પ્રશ્નાર્થ વાકયઃ

- વાકયના શરૂઆતમાં શું અને અંતે પ્રશ્નાર્થ ચિન્હ મૂકીને <u>અથવા</u> કયાં, કયારે, કોણ વગેરે શબ્દો મૂકીને પ્રશ્નવાકય બનાવી શકાય.

૧. રમેશ સાંજે ઘરે હશે.
જ.શું રમેશ સાંજે ઘરે હશે ?
જ. રમેશ સાંજે કયાં હશે ?
જ.રમેશ ઘરે કયારે હશે ?
જ. સાંજે ઘરે કોણ હશે ?

- શું, કેટલા, કેવા કોનો વગરે શબ્દો મૂકીને પ્રશ્નાર્થ વાકય બનાવી શકાય.

૧.મમ્મી બજારમાં શાક લેવા ગઈ.
જ.મમ્મી બજારમાં શું લેવા ગઈ ?
૨.કુવામાં પાંચ કાચબા છે.
જ. કુવામાં કેટલા કાચબા છે ?
૩.તમે જોકર જેવા લાગો છો.
જ.તમે કોના જેવા લાગો છો ?
૪.આજે વિભાનો જન્મદિવસ છે.
જ.આજે કોનો જન્મદિવસ છે ?

(૪)નકારાત્મક વાકય/નકાર વાકય/નિષેધ વાકય

- નથી, નહિ, ન, મા શબ્દોનો ઉપયોગ કરીને નકારાત્મક વાકય બનાવી શકાય.

૧.વાદળી વરસે છે.
જ. વાદળી વરસતી નથી.
૨. તેણે રૂમ વાળ્યો.
જ. તેણે રૂમ વાળ્યો નહિ/તેણે રૂમ ન વાળ્યો.
૩.તમારે પૂના સ્ટેશને ઉતરવું પડશે.
જ. તમરો પૂના સ્ટેશને ઉતરવું પડશે નહિ.
૪.સૂતા સૂતા પ્રાર્થના કરો.
જ.સૂતા સૂતા પ્રાર્થના કરો મા.

(૫)વિધાન વાકય

- કેટલાક પ્રશ્નવાકય કે ઉદ્ગાર વાકયનો હેતું કંઈક વિધાન(સ્ટેટમેન્ટ) કરવાનો હોય છે પ્રશ્ન કરવાનો નથી હોતો. આવા પ્રશ્નો કે ઉદ્ગાર વાકયને સ્ટેમેન્ટના સ્વરૂપે ટ્રાન્સફોર્મ કરવા માટે પરીક્ષામાં "વિધાન વાકય બનાવો" એવી સૂચના આપવામાં આવી હોય છે.

૧.એક આંખે કામ કરવું શી રીતે ફાવે ?
જ. એક આંખે કામ કરવું ન ફાવે.
૨.સાચા સંતો કેવા દુર્લભ છે ?
જ. સાચા સંતો ખૂબ જ દુર્લભ છે.
૩.આજકાલ ઈમાનદાર વેપારી કયાં જોવા મળે છે ?
જ. આજકાલ ઈમાનદાર વેપારી જોવા મળતા નથી.
૪.કૂતરું શું દૂધ દેવાનું છે ?
જ. કૂતરું દૂધ દેવાનું નથી.

(૬)સમાનાર્થી વાકય

- વાકયમાં કોઈ પણ એક શબ્દને બદલે સમાનાર્થી શબ્દ મૂકીને વાકય સમાનાર્થી બનાવી શકાય.

૧. તમારા ચરણ ધોવા દો.
જ. તમારા પગ ધોવા દો.
૨. મારી માએ મને ખાવાનું આપ્યું.
જ. મારી માતાએ મને ખાવાનું આપ્યું.
૩.મારા બધા વાળ સફેદ થયા નથી.
જ. મારા બધા મોવાળા સફેદ થયા નથી.
૪.રાત ખૂબ જ મધૂર છે.
જ. નીશા ખૂબ જ મધૂર છે.
૫.કૃષ્ણ વાસળી વગાડે છે.
જ.કૃષ્ણ મોરલી વગાડે છે.<u>અથવા</u> કાનુડો મોરલી વગાડે છે.

- વાકયમાં રૂઢિપ્રયોગની જગ્યાએ તેનો અર્થ મૂકીને વાકયને સમાનાર્થી બનાવી શકાય

૧.સાહેબને જોઈને મારૂ મુખ સીવાઈ ગયું
જ.સાહેબને જોઈને હું ચૂપ થઈ ગયો.
૨.આજથી પરીક્ષાના શ્રી ગણેશ મંડાયા.
જ. આજથી પરીક્ષા શરૂ થઈ.

- વાકયમાં કોઈ પણ શબ્દોનો અર્થ મૂકીને વાકયને સમાનાર્થી બનાવી શકાય.

૧.આ ચોમાસામાં તો અતિવૃષ્ટિ થઈ.
જ. આ ચોમાસમાં તો ખૂબ જ વરસાદ થયો.
૨.મને ચાકર રાખો જી.
જ. મને સેવક રાખો જી.

ખામીખૂબી માટે શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓ તરફથી અભિપ્રાય આવકાર્ય છે. ગુજરાતી વિષય અંગેની વધુ નીઃશુલ્ક જાણકારી માટે સંપર્ક :

deedardilwala@yahoo.com
hemanideedar3@gmail.com
[M] 09975 112970
Didar Hemani
Sidharth Nagar,
Mominbhai's House,
Near Gyan Ganga School,
Panchgani-412805[MS]
Dist : Satara